

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Одеський національний університет імені І.І.Мечникова
(повна назва вищого навчального закладу)

Кафедра історії України

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
проф. Хмарський В. М.

В. М. Хмарський
2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасні досягнення історичної науки
(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)
(назва освітнього рівня)

Спеціальність 032 Історія та археологія
(шифр і назва спеціальності (тей))

Інститут/факультет історичний
(назва інституту, факультету)

2017 рік

Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни «Сучасні досягнення історичної науки».

Розробник: Хмарський Вадим Михайлович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії України

Протокол № 12 від "8" червня 2017 р.

Завідувач кафедри

Бачинська О. А.

(Бачинська О. А.)
(підпис)

(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) історичного факультету

Протокол № 11 від "26" червня 2017 р.

Голова НМК

Синявська О. О.

(Синявська О. О.)
(підпис)

(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри історії України

Протокол № 13 від "14" червня 2018 р.

Завідувач кафедри

Бачинська О. А.

Бачинська О. А.
(підпис)

(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри історії України

Протокол № 1 від "29" серпня 2019 р.

Завідувач кафедри

Бачинська О. А.

Бачинська О. А.
(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 6 годин – 180 залікових модулів – 3 змістових модулів – 2 ІНДЗ* – <u>письмова робота</u> (вид завдання)	Галузь знань <u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>032 Історія та археологія</u> (код і назва) Спеціалізація (і): (назва) Рівень вищої освіти: <u>третій</u> (освітньо-науковий)	Нормативна	
		Рік підготовки:	
		1-й	
		Семестр	
		2-й	
		Лекції	
		8 год.	
		Практичні, семінарські	
		10 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		162 год.	
у т.ч. ІНДЗ*: 20 год.			
Форма підсумкового контролю: іспит			

* – за наявності

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни **Сучасні досягнення історичної науки** є ознайомлення й використання в історичних дослідженнях основних тенденцій і досягнень вітчизняної і світової історичної науки.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни **Сучасні досягнення історичної науки** є: визначення основних осередків розвитку вітчизняної й світової історичної науки та здобуття навичок у використанні основних тенденцій і досягнень вітчизняної і світової історичної науки у докторських дослідженнях.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальних: здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (КЗН.04); здатність працювати в міжнародному науковому просторі, оволодіння елементами професійної етики (КЗН.05); базові дослідницькі навички (КІ.03);

б) фахових загальних (КФЗ): здатність формулювати наукову проблему, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань (КФЗ.01); можливість коментувати, анотувати, редагувати тексти і документи у відповідності до критичних вимог історичної та археологічної дисциплін (КФЗ.05); здатність представляти результати наукових досліджень у вигляді звітів, доповідей на симпозіумах, наукових публікацій з використанням сучасних інформаційних технологій (КФЗ.06).

У результаті вивчення навчальної дисципліни випускник повинен

знати : особливості розвитку світової історичної думки і науки в другій половині XX – початку XXI ст.; методологічні й тематичні здобутки та проблеми провідних історіографій світу; новітні напрями в сучасній історичній науці та їх особливості застосування у дослідницькій роботі; сучасну наукову термінологію; сучасний стан, проблеми й перспективи конструювання та використання історичних знань в умовах зростання комунікації й обміну інформацією; наукові уявлення про проблеми, над якими сьогодні працює історична наука і з якими вона зіткнеться у недалекому майбутньому; методологію та методику проведення історіографічних та історичних досліджень; основну спеціально-історичну термінологію іноземною мовою; сучасну технологію презентації результатів дослідження та перелік головних фахових й наукометричних видань.

вміти : застосовувати теоретичні знання на практиці, тобто порівнювати, пояснювати, аналізувати, узагальнювати, критично оцінювати історичні факти та діяльність осіб з точки зору сучасних досягнень історичної науки; узагальнювати матеріал та робити висновки; здійснювати пошукову роботу з метою створення джерельної та історіографічної бази дослідження сучасної історіографії; визначати інформативний потенціал історіографічних джерел; обирати необхідну методологію та методику дослідження відповідно характеру історіографічної проблематики; здійснювати ґрунтовний аналіз сучасної проблемної історіографії; демонструвати спроможність працювати над історичною проблемою з урахуванням рекомендацій колег; презентувати з використанням сучасних технологій результати своїх досліджень на різних рівнях, включно з міжнародним, за необхідності використовуючи іноземну мову; відображати результати дослідження актуальних проблем історичної науки у фахових та наукометричних виданнях.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ОСНОВНІ ОСЕРЕДКИ РОЗВИТКУ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ І СВІТІ

Тема 1. Основні осередки історичної науки в Україні та їхня діяльність

Гене́за осередків історичної науки в Україні впродовж XIX-XX століть. Формування і функціонування академічної науки в Україні. Інститут історії України, Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса НАН України. Університетська освіта і наука в Україні. Історичні товариства та інші осередки історичної науки в Україні. Проблема академічної доброчесності як один з головних трендів в історичній науці в Україні.

Тема 2. Основні осередки історичної науки в світі та їхня діяльність

Особливості функціонування історичної науки у сучасному світі. Основні осередки європейської історичної науки. Основні осередки північноамериканської та австралійської історичної науки. Основні осередки латиноамериканської, азійської та африканської історичної науки. Основні осередки європейської історичної науки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ОСНОВНІ ТРЕНДИ Й ДОСЯГНЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ Й СВІТІ

Тема 1. Основні методологічні пошуки у світовій науці

Нові підходи до історіописання. Неометодології та «нова історія» в сучасній історичній науці. Постмодерністський поворот і його наслідки. Історія подій і «відродження наративу». Усна історія. Проблематика мікроісторії. Історія «знизу». Інтелектуальна історія. Історія політичної думки. «Заморська» історія. Історія довкілля. Жіноча історія. Візуальна історія. Історія читання. Історія тіла.

Тема 2. Основні історіографічні тенденції та джерелознавчі підходи у вітчизняній науці

Гене́за «інтелектуального рельєфу» сучасної історичної науки в Україні: проблема рецепції та розвитку дорадянської та радянської спадщини. Формування історіографічного канону у 90-ті роки XX століття: становлення й панування національного, етнічного й етатистського канону історіописання. Формування й інтелектуальні засади та науковий доробок представників «модерністського» протесту – основного інтелектуального конфлікту у сучасній вітчизняній історіографії.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
л		п	лаб	с.р.	л		п	лаб	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Основні осередки розвитку історичної науки в Україні і світі										
Тема 1. Основні осередки історичної науки в	30	2	2		26					

Україні та їхня діяльність										
Тема 2. Основні осередки історичної науки в світі та їхня діяльність	24	2	2		20					
ІНДЗ	36				36					
Разом за змістовим модулем 1	90	4	4		82					
Змістовий модуль 2. Основні тренди й досягнення історичної науки в Україні й світі										
Тема 1. Основні методологічні пошуки у світовій науці	24	2	2		20					
Тема 2. Основні історіографічні тенденції та джерелознавчі підходи у вітчизняній науці	30	2	4		24					
ІНДЗ	36				36					
Разом за змістовим модулем 2	90	4	6		80					
Усього годин	180	8	10		162					

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні осередки історичної науки в Україні та їхня діяльність	2
2	Основні осередки історичної науки в світі та їхня діяльність	2
3	Основні методологічні пошуки у сучасній науці	2
4	Основні історіографічні тенденції у сучасній науці	2
5	Основні джерелознавчі підходи у сучасній науці	2

6. Теми практичних занять

Немає

7. Теми лабораторних занять

Немає

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/види завдань	К-ть годин
	Змістовий модуль 1. Основні осередки розвитку історичної науки в Україні і світі	
1	Основні осередки історичної науки в Україні та їхня діяльність [1] [3]	26
2	Основні осередки історичної науки в світі та їхня діяльність [1] [3]	20
	Змістовий модуль 2. Основні тренди й досягнення історичної науки в Україні й світі	
1	Основні методологічні пошуки у світовій науці [1] [3]	20
2	Основні історіографічні тенденції та джерелознавчі підходи у вітчизняній науці [1] [3]	24

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій;

[2] – написання рефератів;

[3] – вивчення додаткової літератури.

9. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

До першого змістового модулю:

Написання рефератів з історії, життя та діяльності окремих істориків, що долучились до історіографічного доробку дисертаційного дослідження здобувача вищої освіти.

До другого змістового модулю:

1. Постмодернізм в сучасній історичній науці.
2. Неомарксизм в західній та вітчизняній історичній науці.
3. Проблема міждисциплінарності в сучасній історичній науці.
4. Нетрадиційні методи в сучасних історичних дослідженнях.
5. Генетичний зв'язок сучасних концепцій та проблематики історичної науки в Україні з попередньою вітчизняною історіографією та паралельними студіями сучасних зарубіжних дослідників.

10. Методи навчання

Дослідницький метод. Використовується на практичних заняттях при роботі з джерелами. Може бути залучений також в ході виконання ІНДЗ.

Евристичний метод. В ході самостійної роботи студент відшукує в навчальній та науковій літературі факти з необхідної тематики.

Метод проблемного викладення. вирішення конкретних історичних проблем через роботу з історичними джерелами, роботу з науково-дослідницькими працями, аналіз конкретних історичних ситуацій, що базується на формулюванні пізнавального завдання, розкритті системи доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, демонстрації способу розв'язання поставленого завдання.

Пояснювально-ілюстративний метод: полягає в лекційному курсі, основному методі передачі знань з історико-теоритичних курсів.

Репродуктивний метод. Студент на практичних заняттях відтворюють знання, отримані на лекціях та в ході самостійної роботи.

11. Методи контролю

- опитування студентів на семінарських заняттях;
- ІНДЗ;
- співбесіда за матеріалом додаткової літератури;
- усна співбесіда для студентів, які не набрали достатньої кількості балів до задовільної оцінки.

12. Питання для підсумкового контролю

Генеza осередків історичної науки в Україні впродовж ХІХ-ХХ століть.

Формування і функціонування академічної науки в Україні.

Інститут історії України НАН України,

Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського НАН України

Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса НАН України.

Університетська освіта і наука в Україні.

Історичні товариства та інші осередки історичної науки в Україні.

Проблема академічної доброчесності як один з головних трендів в історичній науці в Україні

Особливості функціонування історичної науки у сучасному світі.

Основні осередки європейської історичної науки.

Основні осередки північноамериканської та австралійської історичної науки.

Основні осередки латиноамериканської, азійської та африканської історичної науки.

Основні осередки європейської історичної науки.

Нові підходи до історіописання.

Неометодології та «нова історія» в сучасній історичній науці.

Постмодерністський поворот і його наслідки.
 Історія подій і «відродження наративу».
 Усна історія.
 Проблематика мікроісторії та історія «знизу».
 Інтелектуальна історія та історія політичної думки.
 «Заморська» історія. Історія довкілля.
 Гендерні студії та «жіноча» історія. Історія тіла.
 Візуальна історія та історія читання.
 Генеза «інтелектуального рельєфу» сучасної історичної науки в Україні: проблема рецепції та розвитку дорадянської та радянської спадщини.
 Формування історіографічного канону у 90-ті роки ХХ століття: становлення й панування національного, етнічного й етатистського канону історіописання.
 Формування й інтелектуальні засади та науковий доробок представників «модерністського» протесту – основного інтелектуального конфлікту у сучасній вітчизняній історіографії.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль				Модульний контроль в т.ч. ІНДЗ	Сума балів
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль № 2			
Т1	Т2	Т3	Т4	40	100
15	15	15	15		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

1. Навчальна програма

15. Рекомендована література

Основна

1. Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. - Львів, 2007.
2. Історіографічний словник. – Харків, 2004.
3. Киреева Р.А. Изучение отечественной историографии в дореволюционной России с середины XIX в. до 1917 г. – М., 1983.
4. Колесник І.І. Українська історіографія (ХУІІІ – початок ХХ століття). - Київ, 2000.
5. Кондратюк К. К., Сухий О. М. Сучасна національна історіографія новітньої історії України (1914–2009 рр.) / Кондратюк К., Сухий О.: Навч. посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 262 с.
6. Підгаєцький В. Модернізм і постмодернізм: уявненим чи інваріантне майбутнє? // Україна модерна / За ред.: В. Верстюка, Я. Грицака, Л. Зашкільняка, В. Кравченка, М. Крикуна. –

- Львів: Інститут історичних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка, 2000. – Ч. 4–5. – С. 289–318.
7. Портнов А. Історії істориків. Обличчя й образи української історіографії ХХ століття. – К.: Критика, 2011. – 238 с.
 8. Попова Т. Н. Историография в лицах, проблемах, дисциплинах: Из истории Новороссийского университета. – Одесса: Астропринт, 2007. – 536 с.
 9. Професори Одеського (Новоросійського) університету: біогр. словник: у 4 т. – 2-е вид. – Одеса, 2005.
 10. Репина Л.П., Зверева В.В., Парамонова М.Ю. История исторического знания. - М., 2004.
 11. Смолій В., Левенець Ю. Парадокси історичного пізнання (замість передмови) // Україна: політична історія: ХХ – початок ХХІ ст. // Ред. рада В. М. Литвин (голова) та ін. Ред. кол.: В. А. Смолій, Ю. А. Левенець (співголова та ін.). – К.: Парламентське вид-во, 2007.
 12. Шаповал Ю. І. Україна ХХ століття: особи та події в контексті важкої історії. – К.: Генеза, 2001. – 559 с.
 13. Яковенко Н. Вступ до історії. – К.: Критика, 2007. – 376 с.

Додаткова

- Алексієвець М. Наукові дослідження із всесвітньої історії в нашому університеті: стан і перспективи // Україна–Європа–Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: історія, міжнародні відносини. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2010. – Вип. 5.
- Бурдяк В. Міжнародний науковий конгрес “Українська історична наука на порозі ХХІ століття” // Укр. іст. журн. – 2000. – № 6.
- Дашкевич Я. Р. Дорогами української Кліо. Про становище історичної науки в Україні // Україна в минулому. – К.; Львів, 1996. – Вип. 8.
- Зашкільняк Л. О. Україна між Польщею та Росією: історіографія та суспільна свідомість // Укр. іст. журн. – 2005. – № 5.
- Зашкільняк Л. О., Сирота Р. Б. Міжнародна наукова конференція у Львові “Виклики сучасної історіографії: світовий та український контекст” // Укр. іст. журн. – 2002. – № 2.
- Ісаєвич Я. Д. ХІХ Міжнародний конгрес істориків в Осло // Укр. іст. журн. – 2001. – № 1.
- Кентій К. В. Джерелознавчі й історіографічні питання в Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка // Укр. іст. журн. – 2001. – № 2.
- Касьянов Г. В. Система владних відносин у сучасній Україні: групи інтересу, клани та олігархія // Укр. іст. журн. – 2009. – № 1.
- Касьянов Г. В. Сучасна історія України: проблеми, версії, міркування // Укр. іст. журн. – 2006. – № 4.
- Колесник І. І. Гоголь у культурно-інтелектуальній історії України: міфи та стереотипи (до 200-річчя Миколи Гоголя) // Укр. іст. журн. – 2009. – № 2. – С. 135–160.
- Колесник І. Українська культура та історіографія: історія ментальностей // Укр. іст. журн. – 2002. – № 1.
- Коляструк О. А. Предмет історії повсякденності: історіографічний огляд його становлення у зарубіжній та вітчизняній історичній науці // Укр. іст. журн. – 2007. – № 1.
- Кондратенко Л. В., Хойнацька Л. М. До 100-річчя від дня народження М. О. Бурмистенка // Укр. іст. журн. – 2002. – № 6.
- Литвин В. М., Слюсаренко А. Г. На політичній арені України (30-ті рр.). Роздуми істориків // Укр. іст. журн. – 1994. – № 1.
- Реєнт О. П. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу // Укр. іст. журн. – 1999. – № 3.
- Потульницький В. А. Українська та світова історична наука: рефлексії на межі століть // Укр. іст. журн. – 2000. – № 1.
- Проблеми періодизації історії та історіографічного процесу // Харківський історіографічний збірник. – Харків, 2002. – № 5.

Проблеми української історіографії. Матеріали Всеукр. наук. конф., присвяченої 30-річчю Укр. іст. т-ва і журн // Український історик. – 2 березня 1996 р. – Мукачево, 1996.

Стяжкіна О. В., Гридін І. М. Історична наука у вузах. І Всеукраїнська нарада деканів історичних факультетів державних навчальних закладів // Укр. іст. журн. – 2002. – № 3.

Таран Л. В. Проблеми епістемології історії: від позитивізму до постмодернізму (на прикладі французької, російської, української історіографії) // Укр. іст. журн. – 2007. – № 2.

Тельвак В. Творча спадщина Михайла Грушевського в оцінках сучасників (кінець XIX – 30-ті роки XX століття). – Київ; Дрогобич: “Вимір”, 2008.

Терно С. Вони грають зовсім не так, або постмодернізм у сучасній українській історіографії // Генеза. – 2004. – № 1 (9). – С. 92.

Удод О. А. Українсько-російські взаємини: історіографічні міркування й роздуми // Укр. іст. журн. – 2005. – № 2.

16. Інформаційні ресурси

Офіційний сайт Інституту історії НАН України. Постійна адреса: <http://www.history.org.ua>

Офіційний сайт НБ ОНУ імені І. І. Мечникова. Постійна адреса: <http://library.onu.edu.ua>

<http://modernhistory.onu.edu.ua> – сайт кафедри нової та новітньої історії Одеського Національного університету імені І.І. Мечникова.

ДОДАТКИ

ПЛАНИ

семінарських занять

Заняття 1.

Тема: Основні осередки історичної науки в Україні та їхня діяльність (2 години)

1. Академічні інститути.
2. Вузівські осередки історичної науки.
3. Громадські професійні об'єднання істориків
4. Формування історіографічного канону у 90-ті роки XX століття: становлення й панування національного, етнічного й етатистського канону історіописання.

Заняття 2.

Тема: Основні осередки історичної науки в світі та їхня діяльність (2 години)

1. Історична наука у другій половині XX - на початку XXI століття (загальна характеристика).
2. Проблеми історіографії країн Західної Європи та США.
3. Нові тенденції розвитку історичної науки в країнах Центральної та Східної Європи.
4. Основні риси розвитку історичної науки в країнах Азії та Африки.

Заняття 3

Тема: Основні методологічні пошуки у сучасній науці (2 години)

1. Нові підходи до історіописання.
2. Неометодології та «нова історія» в сучасній історичній науці.
3. Інтелектуальна історія та історія політичної думки.
4. Формування й інтелектуальні засади та науковий доробок представників «модерністського» протесту – основного інтелектуального конфлікту у сучасній вітчизняній історіографії.

Заняття 4

Тема: Основні історіографічні тенденції у сучасній науці (2 години)

1. Особливості функціонування історичної науки у сучасному світі.

2. Проблематика мікроісторії та історія «знизу».
3. Гендерні студії та «жіноча» історія. Історія тіла.
4. Генеза «інтелектуального рельєфу» сучасної історичної науки в Україні: проблема рецепції та розвитку дорадянської та радянської спадщини.

Заняття 5

Тема: Основні джерелознавчі підходи у сучасній науці (2 години)

1. Постмодерністський поворот і його наслідки для джерелознавства.
2. Історія подій і «відродження наративу».
3. Візуальна історія та історія читання.
4. Усна історія.
5. Проблема академічної доброчесності як один з головних трендів в історичній науці в Україні